

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 23.6.2003
KOM(2003) 316 lopullinen

KOMMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE

Euroopan unionin ja Afrikan välinen vuoropuhelu

KOMISSIION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE

Euroopan unionin ja Afrikan välinen vuoropuhelu

Johdanto

Toinen EU:n ja Afrikan välinen huippukokous oli määrä pitää kolme vuotta Kairon huippukokouksen jälkeen 5. huhtikuuta 2003 Lissabonissa Kreikan ja Etelä-Afrikan toimiessa puheenjohtajavaltioina. Euroopan unionin aiemmin tänä vuonna tekemä ehdotus Lissabonin huippukokouksen lykkäämisestä ei merkitse EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun päättymistä. EU:n puheenjohtajavaltio on ilmoittanut Afrikan unionin (AU) puheenjohtajavaltiolle EU:n aikeista jatkaa keskusteluja afrikkalaisten osapuolten kanssa sen varmistamiseksi, että huippukokous pidetään mahdollisimman aikaisin.

Huolimatta siitä, että EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun mahdollisen jatkamisen ajankohdasta huippukokouksella on edelleen epävarmuutta, tämän tiedonannon tarkoituksena on edistää keskustelujen ja yhteistyön jatkumista EU:n ja Afrikan välillä, ja valmistella poliittiseen vuoropuheluun kuuluvien korkean tason kokousten käynnistämistä. Samanaikaisesti tämä tiedonanto mahdollistaa perusteellisen keskustelun EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun ja yhteistyön todennäköisistä näkymistä, lupaavimmista mahdollisuuksista sekä tulevista järjestelyistä EU:n ja Afrikan välisen operatiivisen toimintasuunnitelman perustamista varten. EU:n ja Afrikan pitkäaikaisen kumppanuuden tarkastelun jälkeen tiedonannossa käsitellään lyhyesti EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun tähänastisia tavoitteita ja painopistealueita ja tarkastellaan uutta rakennetta, joka luotiin Kairon huippukokouksen jälkeen käynnistetyllä NEPAD-kumppanuudella (uusi kumppanuus Afrikan kehittämiseksi) sekä Afrikan unionin perustamisella (1. ja 2. jakso).

3. jaksossa tarkastellaan EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun tilaa kahdeksan ensisijaisen painopistealueen osalta tuomalla esiin keskustelun aiheeksi tulleita pääkohtia ja unionin mahdollisia kantoja.

Viimeisessä jaksossa pyritään hahmottelemaan Afrikan kanssa tulevaisuudessa käytävän vuoropuhelun tavoitteet ja suunnat niiden keskustelujen valossa, joita on jo käyty neuvostossa ja Ouagadougoussa marraskuussa 2002 pidetyssä EU:n ja Afrikan viimeisimmässä ministerikonferenssissa.

0 jakso. Euroopan unioni ja Afrikka: pitkäaikainen kumppanuus ja uusi haaste

EU:n ja Afrikan välinen vuoropuhelu ja yhteistyö alkoi EU:n perustamisesta lähtien. EU on tehnyt assosiaatiosopimuksia melkein kaikkien Afrikan maiden kanssa. Sopimukset perustuvat kolmeen peruspilariin: poliittiseen vuoropuheluun, kauppaan ja kehitysyhteistyöhön.

Euroopan ja Afrikan mantereiden tasolla käytävän vuoropuhelun olisi täydennettävä EU:n ja Afrikan valtioiden maiden ja alueiden tasolla jo olemassa olevia vuoropuhelun ja yhteistyön kehyksiä ja lisättävä niiden arvoa. Vuoropuhelu ja yhteistyö tapahtuu ennen kaikkea

Cotonoun sopimuksen ja Barcelonan prosessin yhteydessä. Pohjois-Afrikan maiden osalta uuden ”Laajemman Euroopan” käsitteen merkitys korostuu¹.

Huolimatta globalisaatiosta, joka on monipuolistanut Afrikan taloussuhteita, EU:n suhteet Afrikkaan ovat edelleen vahvat monilla aloilla: 41 prosenttia EU:n kehitysavusta suuntautuu Afrikkaan ja 45 prosenttia Afrikan ulkomaankaupasta suuntautuu EU:hun eli 144 miljardin euron arvosta vuonna 2000, joka on viisi kertaa enemmän kuin Afrikan sisäinen kauppa (29 miljardia euroa vuodessa).

Vasta 1990-luvun lopulla ja vuonna 2000 pidetyn EU:n ja Afrikan ensimmäisen huippukokouksen jälkeen kyseinen kumppanuus saavutti mantereenlaajuisen ulottuvuuden. Kairossa huhtikuussa 2000 pidettyyn EU:n ja Afrikan huippukokoukseen osallistuivat kaikki Afrikan maat yhdessä kaikkien EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Myöhemmin NEPAD-kumppanuuden käynnistäminen vuonna 2001 ja Afrikan unionin perustaminen vuonna 2002 ovat kiinnittäneet huomiota yleisafrikkalaisiin aloitteisiin ja lisänneet Afrikan valmiuksia toimia ryhmänä. Tämä uudelleen vahvistunut yleisafrikkalainen muutosvoima mahdollistaa Afrikalle merkittävemmän roolin kansainvälisellä näyttämöllä kuten kävi ilmi viime vuonna Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa.

Päättämällä syventää omaa integraatiotaan Afrikka mahdollisti laajemman kumppanuuden muun maailman kanssa. EU ja Afrikka voivat sen vuoksi perustaa kumppanuutensa yhteisiin tavoitteisiin ja arvoihin, jotka on kirjattu Euroopan unionin perustamissopimukseen, Cotonoun sopimukseen ja Barcelonan prosessiin sekä Afrikan unionin peruskirjaan ja NEPAD-julistukseen.

Lissabonissa pidettävää EU:n ja Afrikan toista huippukokousta valmisteltaessa ja unionin tuleva laajentuminen huomioon ottaen molemmat osapuolet ovat ilmaisseet aikomuksensa arvioida uudelleen vuoropuheluaan ja vahvistaa kumppanuuttaan maanosanlaajuisesti.

1. jakso. EU:n ja Afrikan välinen vuoropuhelu

1a. EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun tavoitteet ja painopistealueet

Huolimatta saavutetusta edistyksestä kuten siirtymisestä demokratiaan tai taloudellisista saavutuksista tietyissä maissa Afrikan lisääntyvä köyhyys, sen pelottavat terveys- ja koulutusongelmat ja lisääntyvät kriisit, konfliktit ja valtioiden hajaantuminen vaativat innovatiivisia strategioita Afrikan mantereen auttamiseksi selviytymään näistä valtavista haasteista.

Vuoropuhelun avulla autetaan:

- vahvistamaan **EU:n ja Afrikan välisiä suhteita** politiikan, talouden ja sosiokulttuuristen asioiden alalla EU:n ulkopolitiikan mukaisesti ottaen erityisesti huomioon uuden yleisafrikkalaisen kehityksen,
- poistamaan **köyhyyttä** ja saavuttamaan YK:n vuosituhatosen julistuksessa asetetut kehitystavoitteet Afrikassa sekä panemaan täytäntöön kansainvälisissä konferensseissa (Doha, Monterrey ja Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokous) viime aikoina tehdyt sitoumukset,

¹ Tiedonanto 'Laajempi Eurooppa ja naapuruus: uusi kehys suhteille EU:n itäisiin ja eteläisiin naapureihin' annettiin 11.3.2003. (KOM(2003-104))

- edistämään ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta Afrikassa, sillä kyseiset EU:n ulkopoliitiikan ”*olennaiset osat*” ovat myös AU:n ja NEPAD:n perusarvoja.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi vuorovaikutukseen Afrikan kanssa olisi sisällyttävä kattava poliittinen vuoropuhelu, jossa otetaan huomioon äskettäin perustetut yleisafrikkalaiset rakenteet. Vuoropuhelussa olisi käsiteltävä kattavasti rauhaa ja turvallisuutta, hallintotapaa, kestävä kehitystä, demokratiaa, oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia. Ottaen huomioon useimpien Afrikan alueiden epävakauden *konfliktien estäminen ja rauhan edistäminen* on tässä yhteydessä ehdoton edellytys kehitykselle ja sen on oltava Afrikan kanssa korkeimmalla poliittisella tasolla käytävän poliittisen vuoropuhelun ensisijainen tavoite.

- EU:n ja Afrikan välisessä vuoropuhelussa olisi keskityttävä *yhteistä etua koskeviin poliittisiin ja maailmanlaajuisiin kysymyksiin* ja sen olisi autettava rakentamaan uudelleen toimivat hallintorakenteet ja edistettävä elinkelpoisten alueellisten rakenteiden kehittymistä, mikä edesauttaisi afrikkalaisten yhteiskuntien *rakenteellista vakautta*.
- Vuoropuhelussa olisi myös otettava huomioon mantereenlaajuisten *kehityskysymysten poliittinen ulottuvuus*. Tähän kuuluvat alueellista integroitumista, velkaa, terveyttä ja elintarviketurvaa koskevat kysymykset. Afrikan osalta on oleellista, että nämä kysymykset jäävät EU:n kanssa käytävän poliittisen vuoropuhelun asialistalle, vaikka EU:n käytännön tuesta keskustellaan ja se pannaan täytäntöön useiden olemassa olevien ja valtuutettujen rakenteiden avulla.

1b. AU ja NEPAD: Afrikan oman vastuun periaatteen ilmentymiä

- OAU:n muuttuminen *Afrikan unioniksi* heinäkuussa 2002 merkitsee uutta institutionaalista kehystä, joka helpottaa Afrikan vuoropuhelua muun maailman kanssa. Se edellyttää myös vahvempaa ja parempaa hallintotapaa koko Afrikan alueella ja yleisafrikkalaisella tasolla. Afrikan unionin peruskirjaan sisältyvät ihmisoikeuksien, demokratian ja hallinnon periaatteet. AU:n perustamisella Afrikan johtajat korostavat enemmän mantereenlaajuisia kysymyksiä ja yleisafrikkalaista integraatiota. EU:n, joka on tähän asti kehittänyt yhteistyötään Afrikan kanssa useimmiten kansallisilla ja alueellisilla tasoilla, on vastattava sopivalla tavalla tähän yleisafrikkalaiseen kunnianhimoiseen aloitteeseen.
- *NEPAD:n* käynnistäminen lokakuussa 2001 oli tärkeä edistysaskel ja selvä osoitus *Afrikan oman vastuun periaatteesta*. NEPAD:n avulla Afrikan johtajat tekevät selväksi ne arvot ja tavoitteet, joiden pohjalta Afrikan maanosa aiotaan elvyttää. NEPAD:n perusarvot ovat hyvin samanlaisia kuin EU:n ulkopoliitiikan ”olennaiset osat”, jotka ovat keskeisessä asemassa kaikissa EU:n ja Afrikan sopimuksissa. NEPAD:n alakohtaiset ja aihepiirikohtaiset tavoitteet ovat käytännöllisesti katsoen samat kuin Kairon toimintasuunnitelmassa ja ne liittyvät äskettäin Cotonoun sopimuksen mukaisesti perustettuihin maiden välisiin ja alueellisiin yhteistyöstrategioihin. EU:lla on siten välineet tukea Afrikan maiden ja alueiden NEPAD-kumppanuuden täytäntöönpanoa.
- *Afrikan unioni* ja *NEPAD* liittyvät läheisesti toisiinsa. Vaikka ne ovatkin saaneet alkunsa eri aloitteista, Afrikan johtajat ovat ponnistelleet paljon liittäkseen ne yhteen ja lopulta lähentäkseen ne toisiinsa. Durbanissa heinäkuussa 2002 pidetyn huippukokouksen jälkeen *NEPAD on sisällytetty AU:n kehikseen*. AU:ta (Afrikan integroitumisen institutionaalinen kehys) ja NEPAD:ia (Afrikan unionin sosiaalis-taloudellinen ohjelma) voidaan tukea ainoastaan yhdessä. Yhdessä Afrikan unioni ja NEPAD luovat uuden

perustan EU:n ja Afrikan välisille suhteille ja edellyttävät **EU:n ja koko Afrikan välisen vuoropuhelun vahvistamista.**

- **Afrikan unionin kehittäjät viittaavat EU:hun** sen integraatiosta saamien kokemusten takia. AU haluaa ymmärtää paremmin eurooppalaista integraatiota ja eurooppalaisia menetelmiä ja instituutioita ja oppia niistä kehittääkseen omaa yleisafrikkalaista hankettaan.
- AU:n perustaminen ja sen selkeämmät toimivaltuudet, toimintaohjelmat ja innovatiiviset institutionaaliset järjestelyt sekä NEPAD:n käynnistäminen luovat yhdessä uuden **yleisafrikkalaisen hallinnon tason.** Kyseinen panafrikkalainen taso, jolla käsitellään Afrikan kestävän kehityksen tärkeimpiä kysymyksiä, tarjoaa soveltuvamman ja suunnitelmallisen kehityksen EU:n ja Afrikan väliselle vuoropuhelulle.

2. jakso. Afrikan huomioon ottaminen yhtenä kokonaisuutena

Komissio myöntää, että EU:n ja Afrikan eri alueiden väliset erilaiset sopimukset eivät tee yhteisölle helpoksi vastata yleisafrikkalaisiin aloitteisiin eikä tukea Afrikan alueiden alueellisia toimia.

Afrikan mantereenlaajuiselle integraatiolle annettavan EU:n tuen parantamiseksi komissio on valmis harkitsemaan käytännön toimia, joilla rakennettaisiin siltoja EU:n ja Afrikan jo olemassa olevien erilaisten sopimusten välille (Cotonou, Euro–Välimeri-sopimukset ja kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskeva sopimus Etelä-Afrikan kanssa). Tämä voisi koskea kaupan alaa, julkisia hankintoja koskevia sääntöjä EU:n rahoittamien hankkeiden osalta ja avun suunnittelua.

- **Afrikan sisäisen kaupan** helpottamiseksi ja kannustamiseksi yhteisön olisi analysoitava tarkasti kaikkien jo käytössä olevien tai sopimusten mukaisesti suunniteltavien kaupan liittyvien välineiden vaikutukset. Tämä koskee erityisesti meneillään olevia Pohjois-Afrikan maiden kanssa tehtyjen Euro–Välimeri-sopimusten ja Cotonoun kauppajärjestelmän AKT-maiden kanssa muodostavien talouskumppanuussopimusten tarkastelua. Kyseisen analyysin avulla olisi mahdollista yksilöidä muita välineitä tai mekanismeja, joilla yleisafrikkalaista kauppaa voitaisiin suosia enemmän.
- Samoin Euroopan kehitysrahastoon (EKR) ja useisiin budjettikohtiin (erityisesti MEDA- ja EPRD-ohjelmia koskeviin) sovellettavat **julkisia hankintoja koskevat säännöt** rajoittavat tarjouskilpailuun osallistumisen yleensä saman välineen kattamista maista tuleviin toimittajiin. Tämän johdosta Pohjois-Afrikan maat eivät voi osallistua EKR:n sopimuksia koskeviin tarjouskilpailuihin ja myöskään päinvastainen tilanne ei ole mahdollinen. Kun asianmukaiset oikeusperustat uusitaan, yhteisön olisi valmistauduttava uudistamaan EKR- ja MEDA-asetusten (sekä EPRD:n) mukaiset kelpoisuusvaatimukset vastavuoroisten tarjouskilpailua koskevien oikeuksien saavuttamiseksi, kuten jo on tapahtunut EKR:n ja EPRD:n välillä. Tarjouskilpailuun osallistumisen laajentaminen koko manteretta koskevaksi edistäisi avun sidonnaisuuden purkamisen kokonaistavoitetta komission äskettäin antaman tiedonannon (”Sidonnaisuuksien purkaminen: Kehitysavun tehokkuuden parantaminen”) mukaisesti.
- EU:n tukea yleisafrikkalaisille aloitteille arvioidaan parhaillaan tapauskohtaisesti. EU:n kykyä vastata rajoittaa tarve turvautua erilaisiin rahoitusvälineisiin. Jotta yleisafrikkalaiset toimet voivat kehittyä tulevaisuudessa, komissio ehdottaa, että yhteisö valmistautuisi asettamaan ne johdonmukaiseen kehitykseen. Huomiota olisi sen vuoksi kiinnitettävä siihen,

miten EU:n apu voidaan yhdistää EU:n ja Afrikan välisen operatiivisen toimintasuunnitelman tukemiseksi asianomaisten maiden ja alueiden suostumuksella. Jos apu voidaan yhdistää, eräs sen ensimmäisistä sovelluksista voisi olla avun antaminen mantereenlaajuisen rauhanturvaoperaatioita koskevan järjestelyn perustamiseen, joka auttaisi niiden Afrikan alueiden vakauttamista, joiden kehitystä estävät viimeaikaiset tai pitkäaikaiset konfliktit.

Kyseisen kolmen erityisehdotuksen lisäksi komissio on vakuuttunut siitä, että toteutetut laajemmat toimet avun tehokkuuden lisäämiseksi Afrikassa tekevät yleisafrikkalaisten ja monialaisten kysymysten käsittelemisen yksinkertaisemmaksi ja helpommaksi. Tätä tarkastellaan myös osana EKR:n varojen budjetoimista koskevaa selvitystä, joka esitetään erillisessä komission tiedonannossa ennen vuoden loppua. Ennen sitä toteutetaan selvityksiä mahdollisuuksista tarkastella uudelleen Cotonoun sopimuksen liitteessä IV olevia määräyksiä.

3. jakso. EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun tulokset: edistyminen ensisijaisissa aiheissa

Kairon julistus ja toimintasuunnitelma olivat melko kunnianhimoisia ja niihin sisältyivät kaikki kehitysyhteistyötä koskevat aiheet. Kairon jälkeen ensimmäisen kerran lokakuussa 2001 kokoontunut johtavista virkamiehistä muodostuva kahden alueen välinen ryhmä päätti, että EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun olisi koostuttava kahdeksasta ensisijaisesta aiheesta konkreettisten tulosten saavuttamiseksi: 1. Ihmisoikeudet, demokratia ja hyvä hallintotapa; 2. Konfliktien estäminen ja ratkaiseminen; 3. Elintarviketurva; 4. HIV/AIDS ja muut kulkutaudit; 5. Ympäristö; 6. Alueellinen integraatio ja kauppa; 7. Ulkoinen velka; 8. Laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttaminen. Kairon jälkeen on pidetty kaksi ministerikonferenssia:

- ***Ensimmäisessä ministerikonferenssissa*** (Brysselissä lokakuussa 2001) päästiin kohtuulliseen yhteisymmärrykseen kuudesta ensisijaisesta aiheesta, mutta ***velkaa*** ja ***varastettujen kulttuuriesineiden palauttamista*** on käsiteltävä lisää. Brysselin ministerikonferenssissa annettiin myös yhteinen julistus ***terrorismista*** ja ilmaistiin ***tuki NEPAD:lle*** sen jälkeen, kun EU oli tehnyt aloitteen erityiskokouksen pitämisestä Afrikan johtajien kanssa.
- ***Toisessa ministerikonferenssissa*** (Ouagadougoussa marraskuussa 2002) annettiin i) tiedonanto, jossa vahvistettiin huippukokouksen valmistelussa saavutettu huomattava edistys ja ii) lisäjulistus yhteisestä terrorismintorjunnasta. Siinä käsiteltiin rauhaa ja turvallisuutta, hallintotapaa, kulttuuriesineitä ja ihmiskaupan torjuntaa koskevaa toimintasuunnitelmaa. Seurantatoimia suunniteltiin kaupan ja alueellisen integraation, ympäristön, elintarviketurvan ja maailmanlaajuisen terveysrahaston osalta.
- ***Vuoropuhelun tulevaisuutta*** koskeva keskustelu käynnistettiin Ouagadougoussa. Molemmat osapuolet pitivät tarpeellisenä parantaa alueiden välisen vuoropuhelun muotoa, painopistealuetta ja menettelyjä ja tehdä siitä interaktiivisempi, mutta ei liian vaivalloinen. Kairon prosessi nähtiin ***ainutlaatuisena kehityksenä***, joka yhdistää koko Afrikan ja EU:n. Sovittiin, että asiaa koskevia ehdotuksia valmistellaan tarkasteltaviksi Lissabonin huippukokouksessa (ks. 4. jakso).

3. jakso, alue A. Ihmisoikeudet, demokratia ja hyvä hallintotapa

Ihmisoikeuksia, demokratiaa ja hyvää hallintotapaa koskevaan vuoropuheluun on sisältynyt kolme pääkohtaa: ihmiskauppa, tuki afrikkalaisille instituutioille ja korruption torjunta,

mukaan luettuna laittomasti hankittuja julkisia varoja koskeva tutkimus ja varojen palauttaminen.

Ensimmäisen kohdan, *ihmiskaupan ja erityisesti nais- ja lapsikaupan*, osalta toimintasuunnitelman laatiminen merkitsi edistysaskelta. Toimintasuunnitelma sisältää yleisiä periaatteita sekä ehdotuksia konkreettisiksi toimenpiteiksi ehkäisyn ja tiedottamisen, uhrien suojelun ja auttamisen, oikeudellisen kehyksen, politiikan kehittämisen ja lainvalvonnan sekä kentällä tapahtuvan yhteistyön ja koordinaation alalla. Toimintasuunnitelma tullaan hyväksymään Lissabonin huippukokouksessa, mikäli yleistä tuomiovaltaa koskeva kysymys voidaan ratkaista. Toimintasuunnitelmassa kehitetyt toimet olisi siinä määrin kuin mahdollista annettava tiedoksi lainvalvonnasta vastaaville, jotta oikeus- ja sisäasioiden alalla olemassa olevien EU:n rahoitusohjelmien kautta tuetut toimet vastaisivat edellä mainittuja toimia.

Toisen kohdan, *tuen afrikkalaisille instituutioille*, osalta eurooppalaiselle osapuolelle esitettiin äskettäin alustava demokratiaa, hallintotapaa ja ihmisoikeuksia koskeva ohjelma ajanjaksolle 2002–2003. Kyseisen ohjelman, joka hyväksytään pian jatkona Durbanissa pidetylle AU:n huippukokoukselle, tavoitteena on ennen kaikkea panna täytäntöön AU:n jäsenvaltioiden useat eri sitoumukset, joita ne ovat tehneet monissa oikeudellisissa ja poliittisissa asiakirjoissa kuten AU:n peruskirjassa tai AU:n julistuksessa demokraattisten vaalien periaatteista Afrikassa. Ohjelman toisena tavoitteena on tukea demokratiaa, hallintotapaa ja ihmisoikeuksia koskevien kysymysten parissa toimivien instituutioiden, kuten Afrikan ihmisoikeuskomission, vahvistamista ja Afrikan ihmisoikeustuomioistuimen perustamista, jotta ne voivat täyttää velvollisuutensa tehokkaammin. Kyseisten instituutioiden vahvistaminen on yhä tärkeämpää, sillä niiden vastuu kasvaa afrikkalaisen vertaisarviointimenettelyn myötä. Ouagadougoun ministerikonferenssissa ohjelma sai tukea eurooppalaiselta osapuolelta ja eurooppalaisen ihmisoikeus- ja demokratia-aloitteen (EIDHR) vuoden 2003 tarkistetusta suunnitelmasta on mahdollista saada tukea tietyille hankkeille. Komissio valmistelee parhaillaan mahdollisen tuen yksityiskohtia.

Kolmas kohta, *korruption torjunta ja ulkomaisiin pankkeihin talletettuja laittomasti hankittuja julkisia varoja koskeva tutkimus ja varojen palauttaminen*, on osa laajempaa taloushallinnon teemaa. Afrikkalaiset ovat Kairon huippukokouksen jälkeen ponnistelleet huomattavasti tämän kysymyksen osalta oikeudellisen ja poliittisen kehyksen perustamiseksi, ja Afrikan unioni on hyväksynyt NEPAD:n julistuksen demokratiasta, poliittisesta ja taloudellisesta hallintotavasta ja yritysjohton valvonnasta sekä juhlallisen julistuksen turvallisuutta, vakautta, kehitystä ja yhteistyötä Afrikassa koskevasta konferenssista. AU:n äskettäin hyväksymään korruption torjuntaa koskevaan yleissopimukseen ja terrorismin torjuntaa ja ehkäisyä koskevaan Algerin yleissopimukseen, joka sisältää määräyksiä terrorismiin liittyvistä taloudellisista näkökohdista, sisältyy erityisiä oikeudellisia toimenpiteitä. Samaan aikaan alueellisella tasolla on käynnissä useita aloitteita alueellisten, rahanpesunvastaisen toimintaryhmän työhön liittyvien rahanpesun torjuntaohjelmien aloittamiseksi ja kehittämiseksi. Lisäksi maailmanlaajuisella monenvälisellä tasolla odotetaan edistystä tapahtuvan YK:n korruption torjunnan yleissopimuksen myötä (allekirjoitus suunniteltu joulukuuksi 2003), jolla otetaan käyttöön kattava ja eri aloja koskeva lähestymistapa ja saadaan aikaan tasapaino varojen palauttamista koskevan toimivan mekanismin perustamistarpeen ja tehokkaiden ehkäisytoimenpiteiden institutionalisoimistarpeen välillä. Ouagadougoun ministerikonferenssissa afrikkalainen osapuoli ilmaisi valmiutensa puuttua korruptioon ja kehotti EU:ta toimimaan yhteistyössä afrikkalaisten päätösten täytäntöönpanossa sekä toteuttamaan konkreettisia yhteistyötoimia

tällä alalla ja ehdottamaan erityistoimia.² Tämä uusi kehys huomioon ottaen kysymys laittomasti hankituista varoista, jotka muodostavat arviolta yli puolet Afrikan ulkomaanvelasta ja jotka on talletettu pääosin ulkomaisiin pankkeihin, on sen vuoksi keskeisessä osassa, kun halutaan edistyä taloudellisen hallintotavan ja keskinäisen tilintekovelvollisuuden alalla. Kahden alueen välisen ryhmän olisi sen vuoksi pyrittävä konkreettisesti lisäämään yhteistyötä tällä alalla. Euroopan komissio on päättänyt avustaa määrätietoisesti Afrikan maita niiden jatkuvissa pyrkimyksissä hillitä ja ehkäistä korruptiota antamalla teknistä neuvontaa kattavasta EU:n korruptiontorjuntapolitiikasta myöhemmin annettavaan tiedonantoon sisältyvien periaatteiden pohjalta.

Ouagadougoussa vahvistetun poliittisen kehyksen huomioon ottaen sekä hyvän hallintotavan edistämiseksi EU valmistelee toimenpiteitä laittoman puunkorjuun estämiseksi. Laittomasta puunkorjuusta on tullut joissakin maissa niin vakava ongelma, että oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteet ovat sen vuoksi heikentyneet, mikä vaarantaa niiden tavoitteiden toteutumisen, joita toivotaan saavutettavan ulkomaankaupan ja kehitysyhteistyöohjelmien kautta. Laittoman puunkorjuun torjuntaa koskevien afrikkalaisten toimien tukemiseksi Euroopan komissio antaa huomattavaa tukea Afrikan metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa ja metsähallintoa koskevalle ministeriprosessille. Kyseinen aloite on suunniteltu muodostamaan vahvan poliittisen sitoumuksen selvittää syyt Afrikassa harjoitettavalle laittomalle puunkorjuulle ja laatia korjaava toimintaohjelma. Euroopan komissio kehittää myös parhaillaan metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa, metsähallintoa ja puukauppaa koskevaa täydentävää toimintasuunnitelmaa, jossa määritellään toimenpiteet Euroopan unioniin suuntautuvan laittoman puun ja laittomien puutavaroiden tuonnin rajoittamiseksi. EU odottaa hedelmällistä yhteistyötä Afrikan kanssa tässä asiassa.

EU on myös sitoutunut syventämään yhteistyötään Afrikan kanssa henkilöresurssien kehittämisen alalla, erityisesti sekä pojille että tytöille annettavan peruskoulutuksen osalta, joka on olennainen osa hyvän hallintotavan edistämistä. Kuten äskettäin annetussa tiedonannossa koulutuksesta ja köyhyiden vähentämisestä kehitysmaissa esitettiin, lukutaidon ja perustaitojen opettamisella kaikille on huomattava myönteinen vaikutus terveyteen, yhteiskunnalliseen ja poliittiseen aktiivisuuteen, yhtäläisiin mahdollisuuksiin, talouskasvuun, tuloihin, tuottavuuteen, ja [koulutus] vaikuttaa myönteisesti hyvän hallintotavan edistämiseen (jaksot I.I ja II.I). Ehdotettuun Erasmus mundus -ohjelmaan voivat osallistua opiskelijat, tutkijat ja korkeakoulut EU:n kumppanimaista, AU mukaan luettuna.

Komission tiedonanto maahanmuuttokysymysten sisällyttämisestä EU:n ja yhteisön ulkopuolisten maiden välisiin suhteisiin tarjoaa mahdollisuuden käynnistää EU:n ja Afrikan välinen vuoropuhelu maahanmuuttokysymyksestä, joka on olennainen osa olemassa olevaa sopimuskehystä Afrikan maiden ja alueiden kanssa.³ Ensisijaisesti käsiteltävien asioiden joukossa voisivat olla niiden EU:ssa asuvien siirtolaisten ponnistelujen helpottaminen, jotka aikovat osallistua alkuperämaansa taloudelliseen ja sosiaaliseen kehittämiseen, siirtolaisten kestävän paluun helpottaminen paikallisen kehityksen tukemiseksi, vaikutukset, joita on teollisuusmaiden harjoittamalla pitkälle koulutetun työvoiman palkkaamisella Afrikan maista ja siirtolaisten lähettämien varojen tehokas käyttö alkuperämaiden makrotaloudelliseen kehitykseen.

² Kahden alueen välisen ryhmän yhteisymmärryspöytäkirja (Ouagadougou 25.–26. marraskuuta 2002)

³ Samoin äskettäin annettu komission tiedonanto tieto- ja viestintätekniikasta ja kehityksestä tarjoaa välineen, jolla voidaan korostaa tieto- ja viestintätekniikan laaja-alaista vaikutusta useimpiin kehityksen osa-alueisiin ja erityisesti, kuten Afrikan johtajat ovat panneet merkille, hyvän hallintotapaan. Heidän mielestään tieto- ja viestintätekniikan alan kehitys on yksi NEPAD-kumppanuuden tärkeimmistä painopistealoista.

3 jakso, alue B. Konfliktien estäminen ja ratkaiseminen

Tämä on ollut ala, jolla konsensusta on rakennettu eurooppalaisten ja afrikkalaisten välillä kahden viime vuoden aikana. AU:n heinäkuussa 2002 tekemällä käänteentekevällä päätöksellä maanosanlaajuisen **rauhan ja turvallisuuden neuvoston** perustamisesta ja kaikkien AU:n jäsenvaltioiden lokakuussa 2002 hyväksymällä rauhaa ja turvallisuutta koskevalla työohjelmalla korostettiin AU:n ensisijaiseksi painopistealueeksi asettamaa konfliktien ratkaisemista. Kyseisen ohjelman tavoitteena on lisätä yhteistyötä Afrikan alueellisten järjestöjen kanssa (ECOWAS, SADC, IGAD, jne.), jotka voivat myös osallistua AU:n rauhan ja turvallisuuden neuvoston hyväksymiin tai tukemiin konfliktien estämistoimiin ja rauhanturvaoperaatioihin. EU:n toukokuussa 2001 hyväksymässä yhteisessä kannassa konfliktien estämisestä Afrikassa korostettiin EU:n päätöstä tehostaa poliittista kumppanuuttaan AU:n kanssa ja siirtää eri välineensä enemmän kohti konfliktien estämistä ja rauhanrakentamista.

Konfliktien estämisessä ja ratkaisemisessa, jota Ouagadougoussa kutsuttiin **Euroopan ja Afrikan välisen lisääntyneen yhteistyön malliesimerkiksi**, yksilöityjä vuoropuheluun ja yhteistyöhön soveltuvia alueita ovat lisääntynyt vuoropuhelu (esimerkiksi AU:n rauhasta ja turvallisuudesta vastaavalla komissaarilla on ollut säännöllisiä kokouksia neuvoston ja komission kanssa viimeisten 15 kuukauden aikana), toimielimiä koskevan luettelon laatiminen ja Afrikan valmiuksien vahvistaminen ennakkovaroitusten ja ehkäisevän diplomatian alalla (johon useat jäsenvaltiot ja Euroopan komissio osallistuvat alueellisella ja yleisafrikkalaisella tasolla). Meneillään on myös joukko toimia, jotka koskevat käsiaseiden ja kevyiden aseiden sekä jalkaväkimiinojen torjuntaa.

Eurooppalainen osapuoli osallistui **AU:n rauhanrakentamis- ja siirtymätoimien tukemista koskevalla Euroopan komission ohjelmalla**, joka allekirjoitettiin Addis Abebassa 2. huhtikuuta, ensimmäisen kerran AU:n uuteen rauhaa ja turvallisuutta koskevaan toimintasuunnitelmaan. Kyseisen ohjelman tärkein tavoite on rahoittaa rauhan ja turvallisuuden neuvoston toimintaa ja toiseksi, keskittyä AU:n valmiuksien kehittämiseen siirtymäkaudella. Tämä tukiohjelma perustuu AU:n rauhaa ja turvallisuuskysymyksiä koskevaan alustavaan työohjelmaan ja siitä rahoitetaan ensisijassa AU:n välitys- ja rauhanturvaamistoimet. Asian kiireellisyys ja AU:n määrätietoisuus ovat jo johtaneet komission tukemaan ja rahoittamaan AU:n johtamia rauhanpyrkimyksiä nopean toiminnan järjestelmän kautta esimerkiksi Burundin tapauksessa (AU:n tarkkailuryhmä).

Kyseinen Euroopan komission ohjelma sisältää myös **säännöllisen Addis Abebassa allekirjoitettuun ohjelmaan perustuvan vuoropuhelun ja koordinaation avunantajien ja AU:n rauhasta ja turvallisuudesta vastaavan komissaarin välillä**. Tämän olisi tapahduttava asiantuntijatasolla laajennetussa teknisessä työryhmässä avunantajien avun tehostamiseksi tällä alalla ja heidän menettelytapojensa ja vaatimustensa keventämiseksi. Kyseinen prosessi helpottaa myös avunantajien tukiohjelmia koskevien aukkokohtien, tarpeiden ja painopistealueiden tunnistamista. Yhtä tarkoituksenmukaista olisi varmistaa säännöllinen Addis Abebassa allekirjoitettuun ohjelmaan perustuva mielipiteidenvaihto AU:n rauhasta ja turvallisuudesta vastaavan komissaarin, rauhan ja turvallisuuden neuvoston puheenjohtajan ja avunantajayhteisön edustajien välillä. Mielipiteidenvaihto koskisi AU:n toimia ja tulevia painopistealueita konfliktien estämisen alalla ja niiden merkitystä avunantajien tuen kannalta. Samanlaisia avunantajien koordinaatiojärjestelyjä Afrikan rauhaa ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä olisi myös kehitettävä alueellisella tasolla Afrikan pääkaupungeissa.

Tämä mahdollistaisi avunantajien, EU:n etusijassa, **yksilöidä ja ottaa käyttöön suuremman tukipaketin uusia AU:n rauhaa ja turvallisuutta koskevia mekanismeja varten**. AU arvioi

varovaisesti kustannusten olevan 100 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria kolmen vuoden aikana. Jäsenvaltioiden olisi asianmukaista harkita tässä yhteydessä huomattavia avustuksia. Suunniteltaviin tukimuotoihin voisivat kuulua kaikenlainen konfliktien estämis- ja ratkaisutoimia koskeva valmiuksien kehittäminen tai toiminnallinen tuki, kuten ennakkovaroitusjärjestelmät, välitystoimet, rauhanturvaamiskoulutus sekä logistinen ja rahoitustuki afrikkalaisten rauhanturvaajien käytölle. Edellä mainittu rauhanturvaoperaatioita koskeva järjestely (ks. 2 jakso, sivu 5) mahdollistaa afrikkalaisten kumppaneiden kattaa sekä Afrikassa tapahtuvista rauhanturvaoperaatioista että tämän alan valmiuksien kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Jotta afrikkalaisten rauhanturvaoperaatioiden tukemiseksi käytettävissä olevia varoja voitaisiin lisätä, olisi asianmukaista saavuttaa yhteisymmärrys OECD:n kehitysapukomiteassa (DAC) virallisen hallitustenvälisen kehitysavun (Overseas Development Assistance, ODA) piiriin kuuluvan tuen laajentamisesta koskemaan Afrikalle annettavaa tukea sen valmiuksien kehittämiseen rauhanturvaoperaatioiden ja niihin liittyvien toimien aloittamiseksi.

Luonnonvarojen hyödyntäminen ja veden, maaperän ja ilman saastuminen voivat aiheuttaa konflikteja, koska ympäristö ja luonnonvarat ylittävät valtioiden rajat. Esimerkiksi vesipula voi olla konfliktin syynä.

Luonnonvarojen hoito (tai huono hoito) on sen vuoksi otettava huomioon Afrikan väkivaltaisten konfliktien yhteydessä. Luonnonvaroja, joita voitaisiin oikeutetusti hyödyntää julkisten varojen hankkimiseen, on usein käytetty rahoittamaan ja pitkittämään aseellisia konflikteja. Sotia käydään myös arvokkaiden luonnonvarojen hallinnasta yksityisen voiton tavoittelemiseksi ja pienen eliitin rikastuttamiseksi miljoonien ihmisten saadessa surmansa ja eläessä kurjuudessa ja köyhyudessa. Tämän on tunnustettu olevan Afrikan konfliktien tärkein syy. Kansainvälisen yhteisön onnistunut väliintulo on johtanut ”sotatimanttien” osalta innovatiiviseen Kimberleyn prosessin timanttien sertifiointijärjestelmään, jolla vähennetään huomattavasti ”veritimanttien” maailmankauppaa. Vastaavia tapauksia on dokumentoitu puu-, timantti- ja öljyvarastojen sekä muiden arvokkaiden luonnonvarojen osalta; viimeisin tapaus oli Kongon demokraattisessa tasavallassa tapahtuvaa luonnonvarojen riistoa koskeva YK:n turvallisuusneuvoston tammikuussa antama päätöslauselma. Monet muut maat ovat kärsineet samanlaisesta riistosta. On olennaisen tärkeää tunnustaa luonnonvarojen merkitys konfliktien kehittämisessä ja ottaa se huomioon rauhan palauttamista koskevissa strategioissa. EU:n ja Afrikan väliseen konfliktien estämistä koskevaan vuoropuheluun olisi sen vuoksi sisällytettävä toimenpiteet luonnonvarojen hoidon tehostamiseksi.

3 jakso, alue C. Elintarviketurva

Ouagadougoussa hyväksyttiin EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun yhteydessä yhteinen asiakirja, jossa heijastuu elintarviketurvaa ja elintarvikeavun roolia koskeva yhteisymmärrys ja joka tarjoaa perustan yhteisille kannoille bioteknologian, terveys- ja kasvinsuojelustandardien, eläintautien ja maatalouden tutkimuksen aloilla. EU:n esittämän ehdotuksen pohjalta ministerit sopivat, että ensimmäisenä konkreettisenä askeleena perustetaan yhteinen ryhmä, jonka tehtävänä on arvioida kattavasti Afrikassa olemassa olevat ennakkovaroitusjärjestelmät.⁴ Bioteknologian osalta tehtiin sitoumus Cartagenan pöytäkirjan ja elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen mahdollisimman pikaisesta voimaantulosta, ja ministerit ilmaisivat yhteisen halunsa vahvistaa Afrikan valmiuksia kyseisten sopimusten täytäntöönpanoa varten.

⁴ Ministerikonferenssin tiedonanto (Ouagadougou, 28. marraskuuta 2002)

Vuosituhatosen kehitystavoitteiden ja maailman elintarvikehuippukokouksen tavoitteiden yhteydessä EU:n ja Afrikan välinen vuoropuhelu voisi auttaa lisäämään poliittista tahtoa näläntorjuntaan.

Tulevassa vuoropuhelussa olisi keskityttävä enemmän elintarviketurvan poliittiseen ulottuvuuteen ja sellaisten kysymysten käsittelyyn kuten tuotantovoimavarojen (maa, vesi) käyttö ja oma pääoma. Siihen kuuluu myös synergia ja johdonmukaisuus kansallisella, alueellisella ja mantereen tasolla. Yhtä tärkeää on tarkastella elintarviketurvaan liittyviä politiikkoja, kuten kalatalous-, kauppa- ja ympäristöpolitiikka. EU:n ja Afrikan välinen vuoropuhelu voisi myös auttaa vähentämään eroavaisuuksia ja tuomaan afrikkalaiset ja eurooppalaiset osapuolet lähemmäksi toisiaan kansainvälisillä foorumeilla ja erityisesti YK:ssa (FAO, IFAD, WFP), jossa alueelliset ryhmittävät ovat edelleen yleisiä.

Nykyinen elintarvikekriisi eteläisessä Afrikassa ja Afrikan sarvessa antaa mahdollisuuden kehittää vuoropuhelua lisää ja yksilöidä afrikkalaisen osapuolen kanssa ne tarpeet, jotka on otettava huomioon pitkän aikavälin kehitysstrategiassa köyhyyden poistamiseksi, mukaan luettuina köyhien pääsy osallisiksi tärkeimmistä varoista ja palveluista sekä parempi hallintotapa.

3. jakso, alue D – HI-virus ja AIDS sekä muut kulkutaudit

Molemmat osapuolet ovat keskustelleet laajasti ja avoimesti HI-viruksen ja AIDSin, malarian sekä tuberkuloosin vakavista vaikutuksista Afrikassa sekä tarpeesta ryhtyä kiireellisiin toimiin.

Lokakuussa 2002 kahden alueen välinen ryhmä pääsi yksimielisyyteen siitä, että Afrikan maiden terveydenhuoltojärjestelmiä on tarpeen vahvistaa osana kattavaa kehystä, johon kuuluvat ennaltaehkäisy, lääkitys ja hoito, sekä lisätä kansallisista määrärahoista (kuten Abujassa huhtikuussa 2001 sovittiin) sekä kansainväliseltä avunantajayhteisöltä saatavaa terveydenhuollon rahoitusta. Lisäksi sovittiin tarpeesta omaksua yhteinen lähestymistapa sellaisiin kysymyksiin kuten hintojen porrastusta koskevat järjestelmät, teknologian siirto sekä paikallinen lääketieteellinen kehitysmaiden auttamiseksi saamaan lääkkeitä kohtuuhintaan. Ouagadougoun kokouksessa afrikkalainen osapuoli piti myönteisenä Euroopan komission hiljattain hyväksymää asetuseronnosta, jolla pyritään ehkäisemään kaupan uudelleenohjautumista hintaporrastettujen lääkkeiden osalta. AU:n pyrkimykset hintojen porrastamista haittaavien verojen ja tullien⁵ alentamiseen/poistamiseen ovat ensiarvoisen tärkeitä, ja niitä koskevia keskusteluja tulee jatkaa.

Afrikkalainen osapuoli on pyytänyt tukea tiedotus-, koulutus- ja viestintäalan ohjelmille, joilla pyritään HI-viruksen ja AIDSin sekä muiden kulkutautien ennaltaehkäisyyn, ja EY pitää edelleen ennaltaehkäisyä ja terveydenhuolto- ja koulutusalan kehittämistä ensisijaisina toimenpiteinä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Afrikkalainen osapuoli on niin ikään pyytänyt tukea uutta teknologiaa hyödyntävän verkoston perustamiseen tietojen vaihtoa varten. Hanke sisällytettiin Euroopan kehitysrahaston kahdeksannen AKT-valtioiden keskinäisten hankkeiden rahaston ohjelmasuunnitteluun ja se on tällä hetkellä selvitysvaiheessa.

Keskusteluissa on keskitytty lähinnä kahteen aiheeseen: HI-virusta ja AIDSia, tuberkuloosia sekä malariaa koskevasta maailmanlaajuisesta rahastosta saatavien varojen käyttöön

⁵ PO TRADE:n 57 kehitysmaassa hiljattain toteuttaman tutkimuksen mukaan AIDS-/malaria-/tuberkuloosilääkkeistä kannettujen tullien kokonaismäärä on suurin piirtein 3 miljardia Yhdysvaltain dollaria.

hankaluuteen sekä maksatuksen hitauteen ja tarpeeseen perustaa erityisesti Afrikkaa koskeva terveysrahasto sekä toisaalta siihen, että osa Afrikan velkataakasta muunnettaisiin ohjelmaksi, jolla pyritään torjumaan HI-virusta ja AIDSia sekä vähentämään köyhyyttä. Näistä kysymyksistä järjestetään komissioiden välisiä seurantakeskusteluja.

Ouagadougoun ministerikokouksessa afrikkalainen osapuoli korosti EU:n tuen merkitystä riittävien varojen käyttöön asettamiselle polion hävittämiseksi 45 Afrikan maasta, joissa kyseistä tautia edelleen esiintyy. EY selvittää mahdollisuuksia maa- ja alueohjelmien perustamiseksi.

3. jakso, alue E – Ympäristö, kuivuuden ja aavikoitumisen torjuminen mukaan luettuina

Tämä aihe oli ensimmäisiä osa-alueita, joilla vallitsi alun pitäen yksimielisyys Euroopan unionin ja Afrikan välisessä vuoropuhelussa (ks. myös edellä 3 jakso, alue B). Erityisesti afrikkalainen osapuoli piti kuivuuden ja aavikoitumisen torjuntaa erittäin tärkeänä, ja luonnos ympäristökysymyksiä koskevaksi yhteiseksi asiakirjaksi hyväksyttiin Brysselissä pidetyssä kolmannessa kahden alueen välisen ryhmän kokouksessa. Asiakirjaluonnoksen keskeisiin tavoitteisiin kuuluvat kansainvälinen ympäristöhallinto, yhteistyö kestävästä kehityksestä, köyhyyttä ja ympäristöä koskevien kansallisten strategioiden valmistelussa, ympäristökysymysten rajatylittävä ja alueellinen ulottuvuus, ympäristösopimusten neuvotteluun ja täytäntöönpanoon liittyvien valmiuksien vahvistaminen Afrikan maissa sekä pyrkimys löytää yhdessä keinoja maailmanlaajuisen ympäristörahaston kehittämiseksi. Myös integroitu vesivarojen hoito sekä luonnononnettomuuksien ehkäiseminen on mainittu vuoropuhelun keskeisinä tavoitteina. Lokakuussa 2002 Afrikan unioni antoi ehdotuksen Kairon toimintasuunnitelman sekä kestävästä kehityksestä huippukokouksen tulosten yhteydessä tarkasteltavista tärkeimmistä ympäristökysymyksistä. Ouagadougossa marraskuussa 2002 pidetyn ministerikokouksen yhteydessä hyväksyttiin ympäristöä koskevan yhteisen asiakirjan saate, jonka tavoitteena mainittiin ympäristöä koskeviin tavoitteisiin liittyvien eri osa-alueiden yhteensovittaminen.

Lissabonin huippukokouksen valmistelujen yhteydessä on tarpeen käsitellä yksityiskohtaisemmin seuraavaa kahta kysymystä. Ensimmäinen näistä on Johannesburgin kestävästä kehityksestä huippukokouksen seuranta. Tässä yhteydessä on erityisesti kiinnitettävä huomiota vettä ja energiaa koskeviin aloitteisiin, joilla on myös ympäristön ulkopuolisia vaikutuksia erityisesti siksi, että muun muassa NEPAD-kumppanuuden yhteydessä mainittuja aiheita käsitellään erillisinä. Toinen erityishuomioita kaipaava kysymys on Afrikan toimintasuunnitelman lujittaminen NEPAD-kumppanuuden ja AU:n puitteissa sekä kestävästä kehityksestä huippukokouksen seurannan huomioon ottaminen. Tässä suunnitelmassa tulisi määrittää eri sidosryhmät ja instituutiot, joita asia koskee, niiden tarve valmiuksien kehittämiseen sekä niiden keskinäiset roolit ja vastualueet mukaan luettuina. Suunnitelma voisi samanaikaisesti toimia strategisina ja johdonmukaisina puitteina avunantajien tukea varten. Komissio on valmis aloittamaan aktiivisen työskentelyn kaikkien sidosryhmien kanssa.

Vesialoitteen avulla Euroopan unioni vahvistaa olevansa sitoutunut avustamaan vuosituhaten kehitystavoitteiden sekä maailman kestävästä kehityksestä huippukokouksessa sovittujen tavoitteiden saavuttamisessa⁶. Aloitteen tarkoituksena on vuoteen 2015 mennessä puolittaa niiden ihmisten määrä, joilla ei ole puhdasta juomavettä tai mahdollisuutta

⁶ Tässä yhteydessä on syytä palauttaa mieleen, että tiedonannossa neuvostolle ja parlamentille ehdotetaan Euroopan kehitysrahaston rahoittaman EU:n vesirahaston perustamista.

vähimmäisvesihuoltoon. Aloitteen toisena tavoitteena on edistää integroidun vesivarojen hoidon ja tehokasta vesihuoltoa koskevien suunnitelmien kehittämistä vuoteen 2005 mennessä, vesistöalueita (joet) koskevan politiikan hyväksymisen edistäminen sekä näiden alueiden suunnittelu ja hoito erityisesti rajatylittävillä valuma-alueilla. EU uskoo, että näihin tavoitteisiin päästään parhaiten integroidulla vesivarojen hoidolla, johon kansalaiset laajalti osallistuvat ja jossa avoimuus ja vastuuvollisuus ovat tärkeässä asemassa.

EU:n vesialoitteen tarkoituksena on antaa tälle tavoitteelle strategista tukea, joka on koordinoitu EU:n jäsenvaltioiden, EY:n ja Euroopan investointipankin kesken. Tavoitteena on jo varhaisessa vaiheessa oltava maakohtaisen tason sitoutuminen, joka kattaa valtionhallinnon, yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan.

Vesialoitteen mukaisesti EU pyrkii kumppaneidensa kanssa:

- vahvistamaan poliittista sitoutumista toimintaan sekä nostamaan vesi- ja vesihuoltokysymysten profiilia köyhyiden vähentämisessä,
- edistämään vesihallintoon liittyviä järjestelyjä, myös julkisen ja yksityisen sektorin sekä paikallisten sidosryhmien vahvempaa kumppanuutta sekä institutionaalisten valmiuksien vahvistamista,
- parantamaan koordinaatiota ja yhteistyötä siirryttäessä kohti alakohtaisia lähestymistapoja, ja vahvistettaessa kehitysmaiden yhteistoimintaa ja yhteistyötä, ja
- kehittämään alueellista yhteistyötä avustamalla integroidun vesivarojen hoidon soveltamisessa kestävän kehityksen sekä konfliktien ehkäisemisen edistämiseksi.

Veteen liittyvien toimien koordinaation parantamisen lisäksi aloitteella kehitetään niin ikään innovatiivisia rahoitusmekanismeja, joilla houkutellaan lisäresursseja ja uusia kumppaneita kestävän vesirahoituksen perustaa varten.

Aloitteen **afrikkalainen osa** hyväksyttiin korkeimmalla mahdollisella poliittisella tasolla uuden **vesi- ja viemärihuoltoa koskevaa EU:n ja Afrikan strategista kumppanuutta koskevan yhteisen julistuksen** allekirjoittamisen yhteydessä.

Maailman kestävän kehityksen huippukokouksen jälkeen perustettiin kaksi työryhmää käsittelemään tavoitteita, jotka koskevat veden ja vesihuollon saatavuutta sekä integroituun vesivarojen hoitoon liittyviä kysymyksiä. EU:n kumppanit työskentelevät vesiasioita käsittelevän Afrikan ministerineuvoston, keskus- ja paikallishallintojen, kansalaisyhteiskunnan, yksityisten sidosryhmien sekä monenvälisten virastojen kanssa pyrkimyksenä edistää veteen liittyvien vuosituhaten kehitystavoitteiden saavuttamista Afrikassa.

Vesi- ja viemärihuoltoa koskeva EU:n ja Afrikan kumppanuus on hyväksytty osaksi EU:n ja Afrikan vuoropuhelua. Kansallisella tasolla tämä merkitsee asianmukaisten politiikkojen ja kehitystoimien perustamista vesi- ja viemärihuoltoa sekä integroitua vesivarojen hoitoa varten. Vesitaloudella on myös alueelliseen integraatioon liittyviä näkökohtia, kun kyse on rajatylittävistä joki- tai järvesistöistä. Poliittista sitoutumista on tämän vuoksi lisättävä myös alueellisella tasolla.

EU:n vesialoitteen Välimeren aluetta koskevaa osa-aluetta valmistellaan Kreikan johdolla.

EU:n energia-aloite köyhyyden vähentämiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi on osoittanut EU:n olevan sitoutunut tukemaan maailman kestävän kehityksen huippukokouksen täytäntöönpanosuunnitelman sellaisia osa-alueita, joissa riittävien, kohtuuhintaisten ja kestävien energiapalvelujen saatavuuden parantamisella on tärkeä merkitys. Tällaiset köyhän väestöosan energiapalveluja koskevat parannukset ovat ehdoton edellytys vuosituhaten kehitystavoitteiden saavuttamiselle. EU:n kannalta energiapalveluihin luetaan kuuluvaksi laaja joukko toimia, kuten biomassan hallinnan ja käytön kehittäminen, sähkönjakelun edistäminen maaseudulla ja kaupunkien laitamilla, nestekaasun käyttö kotitalouksissa jne. Olisi myös keskusteltava keskittymisestä olemassa olevien verkostojen kytkettävyyteen osana NEPAD-kumppanuutta silloin, kun tavoitteena on lisätä energiapalvelujen saatavuutta näitä palveluja tällä hetkellä ilman olevan köyhän väestön keskuudessa. Aloitteen yhtenä tärkeänä näkökohtana on asianmukaisten energiapolitiikkojen kehittämisen tukeminen sekä riittävän vahvat instituutiot. Aloitteen tavoitteena on aktiivisten kumppanuuksien luominen yksityisen sektorin sidosryhmiin, rahoittajaorganisaatioihin sekä kansalaisyhteiskuntaan.

Kumppanimaiden osallisuus aloitteeseen kuuluviin tuleviin toimiin on ensiarvoisen tärkeää aloitteen menestyksen kannalta. Tähän kuuluu kumppanuuksien kehittäminen kansallisella ja alueellisella tasolla, Euroopan keskuspankin kanssa maakohtaisella tasolla toteutettavat toimet mukaan luettuina. Tällä hetkellä 15 maata 22 aloitteeseen liittyneestä maasta sijaitsee Afrikassa; maanosan maita tulee mukaan lisää aloitteen myöhemmissä vaiheissa. Aloitteen edistämiseksi Afrikassa komissio sponsoroi korkean tason energia-alan tapahtumaa, joka on tarkoitus järjestää Nairobissa myöhemmin vuonna 2003. Tapahtumalla lisätään EU:n ja Afrikan välistä vuoropuhelua energia-alalla ja edistetään kumppanimaiden tavoitteita, jotka liittyvät erityisesti EU:n energia-aloitteeseen. Sekä komissio että EU:n jäsenvaltiot tukevat tapahtuman valmisteluja. Yhtenä keskustelunaiheena tulisi olla AU:n ja NEPAD:in rooli kehitettäessä strategioita energia-palvelujen saatavuuden lisäämiseksi Afrikassa sekä ehdotetun Afrikan energiakomission (AFREC) suunniteltu rooli.

Ympäristökysymysten valtavirtaistamisen osaksi köyhyyden torjumiseen tähtääviä toimia tulisi olla EU:n ja Afrikan yhteistyön peruseriaate ottaen huomioon, että ympäristönsuojelu ei ole kehitystä rajoittava tekijä vaan kestävien elinkeinojen perusta. Tässä yhteydessä on tärkeää muistaa ympäristön yhtymäkohdat erityisesti elintarviketurvaan, kansainväliseen kauppaan laitton puunkorjuu mukaan luettuna, konfliktien ratkaisemiseen ja ehkäisemiseen sekä alueelliseen integraatioon.

3. jakso, alue F – Alueellinen yhteistyö ja integraatio sekä Afrikan integroituminen maailmantalouteen ja -kauppaan

Kairon huippukokouksesta lähtien alueellisen integraation asema EU:ssa on ollut keskeinen ja EU on lisännyt alueellisen integraation tukemista edistämällä Afrikan maiden integroitumista maailmantalouteen ja ottamalla keskeisen roolin rauhan lujittamisessa ja konfliktien ehkäisemisessä. Cotonoussa kesäkuussa 2000 allekirjoitetussa EU-AKT-kumppanuussopimuksessa alueellisella yhteistyöllä ja integraation tukemisella on erittäin keskeinen asema. Tällä hetkellä kaikki alueohjelmat on allekirjoitettu ja toimeksiannon saaneet Afrikan alueelliset järjestöt saavat seuraavien viiden vuoden aikana käyttöönsä yhteensä 600 miljoonaa euroa tukea, josta lähes 300 miljoonaa euroa on suunnattu taloudellista integraatiota varten. Alueellisen integraation merkitys, erityisesti tarve kehitysmaiden välisen integraation kehittämiseen, on tunnustettu myös Barcelonan prosessin yhteydessä. Välimeren alueen alueellista prosessia varten myönnetään noin 400 miljoonaa euroa vuosina 2000–2005.

Syyskuussa 2002 EU ja Afrikan, Karibian sekä Tyynenmeren valtiot (AKT) käynnistivät talouskumppanuussopimuksia koskevat neuvottelut. Tämän uuden kumppanuuden yksi keskeinen osa-alue on AKT-valtioiden alueellinen integraatio. Markkinoiden laajentamisella houkutellaan sekä paikallisia että ulkomaalaisia sijoittajia. Samaan aikaan alueellisen tason politiikkojen ja sääntöjen yhdenmukaistamisella edistetään taloudellisen ympäristön avoimuutta ja vakautta. Kumppanuus merkitsee myös sitä, että kauppasopimukset on laadittava ottaen huomioon kunkin AKT-maan ja -alueen taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset erityisvaatimukset sekä niiden kyky mukauttaa ja sopeuttaa talouksiaan uuteen kauppaympäristöön.

Neuvotteluissa noudatetaan kaksivaiheista lähestymistapaa: ensimmäisessä vaiheessa, joka on käynnissä, käydään kaikki EU:n ja AKT:n väliset neuvottelut, ja toisessa vaiheessa käydään AKT:n alueellisten ryhmittymien kanssa käytävät neuvottelut. EU on täysin sitoutunut käymään nämä neuvottelut alueiden kanssa ja kiirehtimään niitä koskevia valmisteluja, erityisesti Saharan eteläpuolisten seutujen kanssa, jotka ovat jo ilmaisseet sitoutuneensa aloittamaan neuvottelut syyskuuhun 2003 mennessä.

Tässä yhteydessä molemmat osapuolet korostivat Ouagadougoussa järjestetyssä toisessa EU–Afrikkaa-ministerikokouksessa pitävänsä tärkeänä johdonmukaisuuden varmistamista alueellisten taloudellisten ryhmittymien, jotka käyvät EU:n kanssa talouskumppanuussopimuksia koskevia neuvotteluja, ja toisaalta alueellisten taloudellisten yhteisöjen välillä, jotka perustettiin Afrikan talousyhteisön perustamista silmällä pitäen Afrikan unionin peruskirjan mukaisesti. EY:n ja AU:n komission välillä on suunniteltu neuvotteluja, joissa tarkastellaan Afrikan eri alueellisten integraatioprosessien ja taloudellisia kumppanuussopimuksia koskevien neuvottelujen välistä johdonmukaisuutta ja synergiaa.

EU ja Afrikka jatkavat yhteistyötään ja säännöllistä vuoropuhelua WTO:hon liittyvissä kysymyksissä erityisesti Dohan kehitysohjelman yhteydessä kehitysulottuvuuden valtavirtaistamiseksi kaikille neuvoteltaville aloille. EU on täysin sitoutunut saavuttamaan merkittävää edistymistä kaikilla neuvoteltavilla aloilla Cancunissa pidettävän WTO:n viidennen ministerikokouksen yhteydessä. Dohan kehitysohjelmaan liittyvien neuvottelujen yhteydessä EU ottaa täysimääräisesti huomioon etuuskohtelukauppaa koskevat suhteensa, joita se on kehittänyt Afrikan kanssa siten, että monenväliset kauppajärjestelyt ja kahdenväliset kauppasopimukset täydentävät ja tukevat toisiaan. Tämä on erityisen tärkeää sellaisilla aloilla kuten markkinoillepääsy, maatalous, sopimukset teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista ja lääkkeiden saatavuus, erityis- ja erilliskohtelu sekä nk. Singaporen kysymykset (investoinnit, kilpailu, kaupan helpottaminen ja julkisten hankintojen avoimuus). EU on sitoutunut täysimääräisesti myös jatkamaan toimiaan Afrikan maiden ja alueiden valmiuksien lisäämiseksi, jotta ne voisivat osallistua täysimääräisesti WTO:ta ja talouskumppanuuksia koskeviin neuvotteluihin. Tässä yhteydessä EU on selvästi suurin kauppaan liittyvän avun antaja ja siihen liittyvien valmiuksien kehittäjä Afrikassa, jonka toiminnalla on voimakas alueellinen painotus.

3. jakso, alue G – Ulkoinen velka

Brysselissä lokakuussa 2001 pidetyssä ensimmäisessä ministerikonferenssissa päätettiin perustaa afrikkalaisten ja EU:n asiantuntijoiden ryhmä laatimaan yhteinen selvitys Afrikan velkaongelmasta ja sen vaikutuksista maanosan kehitysnäkymiin. Molemmat osapuolet ovat esittäneet oman selvitysluonnoksensa, joissa esitetyt näkemykset eroavat toisistaan, ja joillakin aloilla saavutetusta yksimielisyydestä huolimatta yhteisestä selvityksestä ei ole toistaiseksi voitu päästä yhteisymmärrykseen.

Ouagadougoun ministerikokouksessa tehtiin päätös keskustelujen jatkamisesta asiantuntijakokouksen puitteissa yhteisen kertomuksen edistämiseksi. Komissio toivoo, että kyseinen kokous pidetään hyvissä ajoin, jotta sen tulokset voitaisiin hyödyntää toisen huippukokouksen valmistelujen yhteydessä.

Siinä vaiheessa kun EU:n ja Afrikan välinen huippukokous pidetään, pitäisi olla valmiudet saada aikaan muodollinen poliittinen sitoutuminen neuvottelujen jatkamiseksi mahdollisista tavoista, joilla varmistetaan velan helpottamisen menestyksellinen täytäntöönpano HIPC-kehyksen puitteissa sekä velan helpottamisen syventäminen ja/tai laajentaminen asianmukaisilla foorumeilla (G8, Kansainvälisen valuuttarahaston /Maailmanpankin johtokunnat, Pariisin klubi jne.).

Evääksi velkaa koskevaan vuoropuheluun komissio on päättänyt rahoittaa tutkimuksen, jonka kohteena ovat HIPC-aloitteen kestävyys sekä perustelut, joita on esitetty velan helpottamista koskevien lisävaihtoehtojen puolesta ja/tai niitä vastaan. Tutkimuksen rahoituksesta vastaa komissio, millä varmistetaan jäsenvaltioiden, Afrikan valtioiden, Maailmanpankin/Kansainvälisen valuuttarahaston ja muiden asiaankuuluvien kumppaneiden näkemysten huomioon ottaminen. Selvityksen valmistuttua komissio on valmis esittämään sen olennaiset osat evääksi EU:n ja Afrikan väliselle vuoropuhelulle.

Palautettakoon mieliin, että **komissio** on tähän mennessä **myöntänyt** HIPC-aloitetta varten yli 1 275 miljardia euroa: 734 miljoonaa euroa lahjoittajana HIPC-rahastoon, 485 miljoonaa euroa velkojana - EY-AKT-ministerineuvoston hiljattain päättämä 125 miljoonan euron summa mukaan luettuna - ja edelleen 60 miljoonaa euroa velkojana vähiten kehittyneitä AKT-valtioita koskevia HIPC-aloitteita varten myönnettäviin **erityislainoihin**, jotka pysyvät voimassa myös vahvistetun HIPC-aloitteen täysimääräisen täytäntöönpanon jälkeen. Tämän lisäksi komissio on sitoutunut kattamaan oikeudenmukaista kustannustenjakoperiaatetta noudattaen kustannukset, joita aiheutuu mahdollisista "täydennyksistä" eli velan lisähelpotuksista, joita saatetaan myöntää maakohtaisesti yksittäisille maille, joihin erityisesti on kohdistunut ulkoisia häiriöitä maailmantalouden taantumana ja kuluttajahintojen laskun seurauksena. Tältä osin voidaan odottaa, että ministerineuvosto hyväksyy 16. toukokuuta pidettävässä kokouksessaan 335 miljoonan euron lisätuen.

3. jakso, alue H- Varastettujen tai laittomasti vietyjen kulttuurisineiden palauttaminen

Kulttuurisineitä koskeva vuoropuhelu on tuonut merkittävän ulottuvuuden Afrikan ja EU:n välisiin poliittisiin suhteisiin. Kysymystä varastettujen tai laittomasti vietyjen kulttuurisineiden palauttamisesta on tarkasteltava sitä taustaa vasten, että systemaattinen varastelu, salakaivaukset sekä laiton kauppa aiheuttavat edelleen vakavaa uhkaa sekä Afrikan että Euroopan maiden kulttuuriperinnölle. Afrikan maiden kannalta kulttuurisineiden takaisinsaamisella on myös suurta symbolista merkitystä kulttuuri-identiteetin luomisessa sekä siirtomaamenneisyyteen liittyvän henkisen tervehtymisen varmistamisessa.

Yhä useammat ovat tietoisia siitä, että kulttuuriperinnön suojaamista laittomalta kaupalta on tehostettava ja että kunkin maan hallussa tulisi olla kokoelma, joka antaa vähintään tyydyttävän käsityksen maan kulttuuriperinnöstä. Tärkeimmät taidekauppaa käyvät maat ovat viime aikoina edistyneet liittymisessä asianmukaisiin kansainvälisiin sopimuksiin ja keskustelu eettisistä näkökohdista on vilkastunut.

Tilapäinen asiantuntijaryhmä, joka kokoontui Addis Abebassa 13.–14. marraskuuta 2002, saavutti EU:n ja Afrikan välisissä kulttuurisineitä koskevassa vuoropuhelussa huomattavia tuloksia laatiessaan suuntaviivat ja konkreettiset toimintasuositukset. Asiantuntijoiden

selvityksen jälkeen Ouagadougoun ministerikokous pyysi alustavan luettelon laatimista kaikista EU:n ja Afrikan sidosryhmien välillä käynnissä olevista yhteistyötoimista tällä alalla konkreettisten yhteistyöehdotusten laatimiseksi. EU valmistelee parhaillaan mainittua luetteloa ja toivoo, että ensimmäisestä luonnoksesta päästään keskustelemaan afrikkalaisen osapuolen kanssa ennen huippukokousta.

Kulttuuriesineitä koskevan vuoropuhelun perustana tulisi olla saavutettu luottamuksen lisääntyminen, ja sen yhteydessä tulisi:

- kiinnittää entistä suurempaa huomioita eettisiin ja kulttuurisiin perusteluihin, lisätä tietoisuutta kulttuuriesineiden varkauksien sekä laittoman viennin aiheuttamasta vahingosta sekä edistää ammatillisten eettisten sääntöjen noudattamista,
- edistää kaikkien EU:n ja Afrikan maiden liittymistä asiaankuuluviin kansainvälisiin yleissopimuksiin, erityisesti kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi vuonna 1970 tehtyyn UNESCO:n yleissopimukseen sekä yksityisoikeuden yhdenmukaistamiseksi toimivan kansainvälisen instituutin (UNIDROIT) vuonna 1995 tekemään yleissopimukseen varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä; vuoden 1970 UNESCO:n yleissopimuksen mukaisia yhteisten toimien, jotka koskevat tietyistä Afrikan maista peräisin olevaa erityisen uhanalaista arkeologista tai etnologista aineistoa, käyttöönottoa saatetaan harkita,
- kehittää ja tukea valmiuksia kehittäviä toimenpiteitä Afrikan maissa erityisesti järjestämällä kohdennettuja kulttuurisia avustuskokonaisuuksia, joiden aiheena ovat erityisesti varastettuja ja laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä koskevat kysymykset sellaisilla aloilla kuten luettelointi ja tietojenvaihto, konservointi, koulutus, arkeologisten kohteiden kehittäminen, tutkimus, turvallisuus ja poliisi/tulli,
- tukea UNESCO:n toimia tällä alalla ja käyttää apuna molempien osapuolten kulttuurialan asiantuntijoita.

4. jakso. Lissabonin jälkeen: uusi vuoropuhelu

Ouagadougoun ministerikokouksessa eurooppalainen osapuoli teki ehdotuksen "Afrikan ja EU:n välisiä tulevia suhteita koskeva toimintaohjelma"⁷, jossa kehoitetaan joustavampaan, yksinkertaistettuun, välittömään ja poliittiseen vuoropuheluun, jolla varmistetaan entistä suurempi vuorovaikutus nykyisen vuoropuhelun ja sopimuskehysten kanssa.

Afrikkalainen osapuoli teki konkreettisia ehdotuksia vuoropuhelun kehittämiseksi ja ilmaisi erityisesti tarpeen "valtuuttaa komissiot [...] vahvistamaan vuorovaikutusta [...] ja tutkimaan kaikkia yhteistyömahdollisuuksia".

Tässä yhteydessä EU:n jäsenvaltioiden Addis Abeban-edustustojen päälliköt saavat näkyvämmän roolin. Lisäksi on tarpeen pohtia käyttökelpoisia järjestelyjä säännöllisen vuoropuhelun käymiseksi Afrikan kanssa korkeiden virkamiesten tasolla sekä poliittisilla tasoilla.

⁷ Liite 1.

A. Vuoropuhelu poliittisella ja korkeiden virkamiesten tasolla:

- EU:n ja Afrikan huippukokouksia voitaisiin harkita pidettäväksi joka kolmas tai joka neljäs vuosi, ja ne tulisi järjestää mieluiten joko Eurooppa-neuvostojen tai AU:n huippukokousten yhteydessä.
- Huippukokousten välillä ministerit voisivat kokoontua pitämään tilannekatsauksia, myös suunniteltujen EU:n ja AU:n ministerikokousten yhteydessä.
- Poliittisia ja korkean virkamiestason säännöllisiä tapaamisia olisi järjestettävä komissioiden välillä sekä kummankin troikan välityksellä.

B. Virkamiesten kahden alueen väliset työryhmät

Nykyinen järjestelmä, jossa käytännöllisesti katsoen kaikki AU:n ja EU:n jäsenvaltiot ovat kokoontuneet kahden alueen välisen korkeiden virkamiesten työryhmän puitteissa, ei ole osoittautunut tehokkaaksi välineeksi edistää vuoropuhelua ja koordinaatiota. Pienemmät (noin 5–10 virkamiestä kummaltakin osapuolelta käsittävät) ryhmät, jotka kokoontuisivat säännöllisesti, olisi tehokkaampi tapa varmistaa koordinaatio sekä vuoropuhelun tilannekatsaukset.

Jotta tämä koordinoiva työryhmä olisi toimintakykyinen ja jotta vuoropuheluprosessi olisi tosiasiallisesti elävä, on selvää, että ensin on vahvistettava vuoropuhelua erityisesti EU:n jäsenvaltioiden Addis Abeban edustustojen ja AU:n välillä.

C. Säännöllinen vuoropuhelu AU:n ja EU:n jäsenvaltioiden Addis Abeban-edustustojen päällikköjen välillä

Säännöllisen vuoropuhelun tulisi olla jatkuvaa avunantajamaiden suurlähettiläiden ja AU:n rauhasta ja turvallisuudesta vastaavan komissaarin / rauhan ja turvallisuuden neuvoston puheenjohtajan kanssa AU:n ja avunantajamaiden työryhmän suurlähettilästasolla, mikä todennäköisesti käsittää useimmat EU:n jäsenvaltioiden Addis Abeban-edustustojen päälliköt (ks. 3 jakso, alue B – s. 10). On myös varmistettava, että EU koordinoi säännönmukaisesti kyseiset kokoukset ennakolta (sekä tekniset että suurlähettilästason kokoukset). EU:n jäsenvaltioiden Addis Abeban-edustustojen päällikköjen kehoitettaisiin kuitenkin käymään säännöllistä vuoropuhelua AU:n komission kanssa, paikallisen puheenjohtajan kanssa ja/tai Afrikan pysyvien edustajien troikan kanssa sekä käsittelemään laajempia AU:n toimintaohjelmaan sisältyviä kysymyksiä (muun muassa rauhaa ja turvallisuutta koskeva toimintaohjelma). Tämän säännöllisen vuoropuhelun voidaan odottaa evästävän edellä mainitun kahden alueen välisen työryhmän työskentelyä.

D. Brysselissä käytävä vuoropuhelu Afrikan maiden ulkomaanedustustojen päällikköiden kanssa

Toistamatta edellä mainittua Addis Abebassa käytävää vuoropuhelua voitaisiin harkita myös EU:n ja Afrikan maiden Brysselin-suurlähettiläiden säännöllisiä kokouksia, EU–Afrikka-työryhmän troikan ja Afrikan suurlähettiläiden troikan kokoukset mukaan luettuina.

E. Afrikan unionin komissio ja Euroopan komissio

Kuten Ouagadougoussa sovittiin, molemmilla komissioilla tulisi olla keskeinen asema EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun valmistelussa ja sen koordinoitiprosessin jatkumisessa.

LIITE

EU–Afrikka ministerikonferenssi,
Ougadougou, 28. marraskuuta 2002

Afrikan ja EU:n välisiä tulevia suhteita koskeva
EU:n toimintaohjelma

1. Kairossa huhtikuussa 2000 pidetty EU:n ja Afrikan huippukokous merkitsi EU:n ja Afrikan välisen lisääntyneen vuoropuhelun historiallista alkua sekä prosessin käynnistymistä, joka johtaa Lissabonissa 4.–5. huhtikuuta 2003 pidettäväksi suunniteltuun EU:n ja Afrikan huippukokoukseen.

Vuoropuhelua koskevan yhteisen näkemyksen merkitystä painottaen on aika käynnistää keskustelut, jotka koskevat vuoropuhelun jatkamista Lissabonin huippukokouksen jälkeen eli nk. "Lissabonin jälkeistä toimintaohjelmaa", myös Kairon toimintasuunnitelmaan liittyvien toimien seurantaan silmällä pitäen. Vuoropuhelun tulevaisuudesta päättävät Lissabonissa valtioiden ja hallitusten päämiehet.

2. Niiden merkittävien tapahtumien, joita on nähty yleisafrikkalaisella tasolla vuonna 2002 pidetyn Kairon huippukokouksen jälkeen, perusteella EU katsoo, että huippukokouksesta tulisi kehittää kehys Lissabonin jälkeiselle EU:n ja Afrikan vuoropuhelulle, ottaen huomioon Afrikan unionin ja uuden kumppanuuden Afrikan kehittämiseksi (NEPAD) perustamisen.

EU katsoo, että Afrikan unioni on keskeinen toimielin rauhan, turvallisuuden sekä alueellisen integraation luomisessa Afrikan mantereella. Lisäksi EU katsoo olevansa Afrikan unionin luonteva kumppani sen toiminta-ajatuksen, rakenteet ja roolit huomioon ottaen. AU:lla on edessään pitkä ja vaikea tehtävä, ja EU pyrkii tukemaan AU:ta erityisalueilla sekä valmiuksien vahvistamisessa yleensä.

EU panee merkille AU:lle ja NEPAD:lle annetut roolit ja vastuualueet, ja katsoo niiden muodostavan AU:n ohjelman. EU katsoo tämän muodostavan uuden perustan EU:n ja Afrikan välisille suhteille. Tässä mielessä NEPAD muodostaa kehyksen, joka edistää EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun vahvistumista.

EU:n ja Afrikan välinen vuoropuhelu on ainoa foorumi, jolla Afrikka ja Eurooppa voivat keskustella kysymyksistä, joilla on koko maanosaa koskevia vaikutuksia. Ottaen huomioon AU:n ja NEPAD:in tärkeän merkityksen, EU odottaa afrikkalaiselta osapuolelta ehdotuksia siitä, miten vuoropuhelua ja yhteistyötä voidaan jatkaa nykyisessä Afrikan-laajuisessa muodossa.

EU:n mielestä vuoropuhelussa tulisi entistä voimakkaammin keskittyä poliittisiin ja yleisafrikkalaisiin kysymyksiin, jotka koskevat rajoitettua määrää yleisiä tavoitteita. Tässä yhteydessä olisi vahvistettava selkeät tavoitteet, joiden avulla saavutetaan todennettavissa olevia tuloksia halutuilla aloilla.

3. EU katsoo, että Lissabonin huippukokouksen tulisi vahvistaa vuoropuhelua Afrikan ja EU:n välillä ja lisätä sen joustavuutta, tehokkuutta sekä täysimääräistä täydentävyyttä muiden voimassa olevien vuoropuhelu- ja yhteistyörakenteiden kanssa.

Joustavuus ja tehokkuus

Olisi saatava aikaan entistä joustavampia ja tehokkaampia työmenetelmiä. Kokouksien tulisi olla pienimuotoisempia, ja ne tulisi mukauttaa käsiteltävien aiheiden kanssa. Edelleen olisi otettava asianmukaisella tavalla huomioon osallistuvien elinten vaihtelevat vastualueet. Pääperiaatteena tulisi olla kulloinkin käsiteltävänä olevaan aiheeseen sopivan toimintamuodon määrittäminen.

Vuoropuhelun tehokkuuden lisäämiseksi olisi kokousten valmistelun yhteydessä päätettävä siitä, että kumpaakin osapuolta edustaa suppea määrä edustajia. Tarvittaessa EU voisi tarkastella koordinaattorien käytön lisäämistä (puheenjohtajavaltio ja EU:n komissio) tai sitä, että EU:ta edustaisi EU:n troikka. Tällä tavoin koordinaattorit lisäisivät jatkuvuutta sekä entistä suurempaa huomiota vuoropuhelun valmistelua kohtaan, mikä edistäisi säännönmukaisuutta, tehokkuutta ja joustavuutta.

Vuoropuhelun keskeisimmät muodot olisivat (1) virkamiestason kokoukset, joissa kummallakin osapuolella on suppea tai täysilukuinen edustus, ja (2) väliaikaisten ryhmien väliset erityisluonteisemmat kokoukset. Olisi myös oltava mahdollisuus järjestää foorumeita, joihin voivat osallistua valtiosta riippumattomat järjestöt sekä kansalaisyhteiskunnan ja hallitusten edustajat.

Tämän vuoropuhelun yleiseksi kehykseksi kaavailaan laajaa EU:n ja Afrikan edustusta. Kokousten asialistojen tulisi olla joustavia, jotta olisi mahdollista keskittyä olennaisiin kysymyksiin sekä joustaa, mikäli mahdollisuudet ja tilanteiden kehittyminen tätä vaativat.

Täydentävyys

On ensiarvoisen tärkeää, että EU:n ja Afrikan välisen vuoropuhelun täydentävyys muiden voimassa olevien vuoropuhelu- ja yhteistyörakenteiden kanssa on täysimääräistä (etenkin EU-AKT, EU-MEDA, EU-SADC, ja EU-ECOWAS; YK; WTO; WB/IMF ja HIPC). Tässä mielessä EU ja Afrikan välisellä vuoropuhelulla voisi olla hyödyllinen ja täydentävä rooli EY:n ja Afrikan välisessä yhteistyössä yleisafrikkalaisella tasolla: se täydentäisi Saharan eteläpuolisen Afrikan kanssa Cotonoun sopimuksen puitteissa tehtävää yhteistyötä, Pohjois-Afrikan maiden kanssa Euro-Välimeri-kumppanuussopimuksen puitteissa tehtävää yhteistyötä, sekä Etelä-Afrikan kanssa kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskevan sopimuksen puitteissa tehtävää yhteistyötä, joiden painopisteet ovat kansallisella ja alueellisella tasolla.